

YARGI BAĞIMSIZLIĞI SEMPOZYUMU

Çağatay Serdar Şahin¹

Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Kulübü ve Galatasaray Üniversitesi Uluslararası Hukuk ve Diploması Kulübü işbirliği ile gerçekleşen Yargı Bağımsızlığı Sempozyumunun ilk gün turumları Bahçeşehir Üniversitesi'nde 19 Aralık 2015 tarihinde gerçekleştirilmiş; sempozyum Beşiktaş Belediye Başkanı Murat Hazinedar'ın gerçekleştirildiği açılış konuşması ile başlamıştır. Hazinedar, konuşmasında hem bir hukukçu hem de bir siyasetçi olarak yargı bağımsızlığının teori ve uygulama açısından ne kadar önemi olduğuna birçok kez şahit olduğunu ifade etmiş; Türkiye'de bu konuda hala büyük sorunlarının olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak bir ülkenin sosyal ve ekonomik alanlar başta olmak üzere her alanda kalkınmasının hukukun üstünlüğü ile çok yakından ilintili olduğunu ve ancak yargının bağımsızlığı ile tesis edilebilecek gerçek bir demokrasi vasıtasıyla Türkiye'nin ulaşmak istediği hedefleri yakalayabileceğini kaydetmiştir. Hazinedar, böyle bir başarı konusundan somutlaşmış örneklerin Batı'da görülebileceğini de söylemiştir. Bu noktada, sempozyuma katılan dinleyicilere de seslenen Hazinedar, asıl yükün bu meseleleri tartışan, düşünen, okuyan bir gençlikte olduğunu ifade ederek; yargının bağımsız hale gelmesi ve hukukun üstünlüğü ile kuvvetler ayrımı prensibine bağlı hukukçuların yetiştirilmesinde Yargı Bağımsızlığı Sempozyumu gibi etkinliklerin büyük önemi olduğunu sözlerine eklemiştir. Hazinedar, Sempozyumu düzenleyen kulüplere ve hocalar ile oturumlara katılacak olan konuşmacılara da teşekkür ederek konuşmasını sonlandırmıştır.

Beşiktaş Belediye Başkanı Murat Hazinedar'ın konuşmasını takiben Anayasa ve Ceza Hukuku Boyutlarıyla Yargı Bağımsızlığı başlığının irdelendiği ilk oturuma Prof.Dr. Necmi Yüzbaşıoğlu ve Yargıtay Onursal Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu konuşmacı olarak katılmışlardır. İlk olarak, Prof.Dr. Yüzbaşıoğlu yargı bağımsızlığının felsefi ve tarihi dayanakları üzerinde durmuş; bu kavramın Antik Yunan felsefesi ile yerleşmeye başladığını, İngiltere'de düzenlenen 1215 tarihli Magna Carta Libertatum ve Aydınlanma Çağı düşünürleri ile Fransız İhtilali'nin günümüzde anlaşıldığı şekilde Yargı Bağımsızlığı kavramını oluşturduğunu ifade etmiştir. Yargı Bağımsızlığı'nın bu tarihi geçmişe rağmen hala tam olarak anlaşılamadığını kaydeden Yüzbaşıoğlu, kuvvetler ayrımı hukukun üstünlüğü gibi kavramların yargı bağımsızlığı ile sıkı ilişki içinde olsa da aynı şeyler olmadığını

¹ BAU Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisi

vurgulamıştır. Bu hususları takiben Türk Anayasacılığı ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yargı bağımsızlığının yerine değinen Yüzbaşıoğlu, yargı bağımsızlığını sağlayacak kurumsal yapıların 1961 Anayasası ile oluşturulmaya başlandığını örnekleri ile birlikte ifade etmiştir. Ardından 1982 Anayasası ile birlikte Yürütme erkinin gücünün artırılması için bazı noktalarda zayıflamalar yaşansa da hakim teminatı gibi güçlerle yargı bağımsızlığının devam ettirilmeye çalışıldığını ifade etmiş ve Anayasa’da yapılan değişikliklerin yargı bağımsızlığı üzerindeki etkilerini irdelemiştir. Özellikle 2010 yılında HSYK’nın yapısındaki değişikliklere değinen Yüzbaşıoğlu, yürütme organının etkisinin kuvvetlendirildiği böyle bir kurul vasıtasıyla yargı bağımsızlığının tam olarak sağlanamayacağını belirtmiştir. Son olarak güncel tartışmalar vasıtasıyla parlamenter sistem ve başkanlık sisteminin yargı bağımsızlığı ile ilişkisine değinen Yüzbaşıoğlu, siyasi yapı ile yargı bağımsızlığının yaygın kanaatin aksine son derece sıkı bir ilişki içinde olmadığını önemli olanın uygulayıcıların yargı bağımsızlığını yürekten kabullenmeleri olduğunu ifade ederek konuşmasını tamamlamıştır.

Prof.Dr. Necmi Yüzbaşıoğlu’nun ardından söz alan Yargıtay Onursal Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, Anayasa’da yapılan değişiklikler ile özellikle son dönemde yargı bağımsızlığında geline noktaı irdelemiştir. Bu noktada uzun zamandır uygulamanın içinde olan bir hukukçu olarak Türkiye’de 60 yıla yakın bir süredir yargı bağımsızlığına ilişkin bir mücadelenin olduğunu vurgulayan Kanadoğlu, bu mücadelenin hala devam ettiğini; ancak son uygulama hataları ve Anayasa değişiklikleri ile yargı bağımsızlığının iyice zedelendiğini ifade etmiştir. Özellikle HSYK’nın yapısındaki değişikliklere değinen Kanadoğlu, kurulun başkanının Adalet Bakanı olmasını ve Adalet Bakanı Müsteşarı’nın kurulun doğal üyesi olmasını eleştirmiş; HSYK’nın diğer üyelerinin ise belirlenmesinde Cumhurbaşkanı’nın etkili olmasının da yargı bağımsızlığını zedeleyen bir olgu olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak kurulun hakimlerle, zaten devletten taraf olan savcıların özlük haklarının aynı kurul tarafından düzenlenmesini de eleştirmiştir. Kanadoğlu, gelecekte daha iyi hukukçuların ve uygulayıcıların yetişmesi ile yargı bağımsızlığının değerinin daha iyi anlaşılacağını belirterek sözlerini tamamlamıştır.

İlk oturumun ardından Uluslararası Alan ve Toplum Boyutuyla Yargı Bağımsızlığı incelenmiştir. Oturum konuşmacılarından Prof.Dr. Osman Doğru, Yargı Bağımsızlığı konusunun evrensel bir içerik ve değeri olduğunu ve aslında bu kavramın, modern hukuk sistemlerinde kabul gören birçok ilke ve kuruma kaynaklık ettiğini ifade etmiştir. Prof.Dr. Doğru, yargı bağımsızlığının sıklıkla ifade edildiği gibi kuvvetler ayrımı ve hukukun üstünlüğü ile sıkı bir bağ içinde olduğunu; ama aynı zamanda temel hak ve özgürlükler

bağlamında da incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının yargı bağımsızlığı ile ilgili önemli bir yol gösterdiğini ifade eden Prof.Dr. Doğru, özellikle adil yargılanma hakkının değerlendirilmesi gerektiğini sözlerine ekleyerek; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. Maddesi ve Anayasa'nın 36. Maddesinde ifadesini bulan yargı bağımsızlığının birçok aşaması olduğunu ifade etmiştir. Adil yargılanma hakkının tanımı ve unsurlarını Anayasa'dan da yola çıkarak vurgulayan Prof.Dr. Doğru, kanuni hakim ilkesi ile bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkelerinin birindeki eksikliğin yargı bağımsızlığını ortadan kaldıracağını sözlerine eklemiştir. Bu noktada uzun zaman Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile Özel Yetkili Mahkemeler açısından tartışmalar olduğunu kaydeden Prof.Dr. Doğru, Anayasa'nın 37 ve 38. Maddelerinin de birlikte değerlendirilmesi gerektiğini söyleyerek AİHM içtihatlarının Anayasa'nın 90. Maddesine göre uygulanmasının da önemli olduğunu belirterek konuşmasını sonlandırmıştır.

Söz konusu oturum konuşmacılarından Tarık Toros ise, son yıllarda uygulamada ve mevzuatta yaşanan değişikliklere değinerek; çoğu noktada yargının bağımsızlığına ve hukukun üstünlüğüne olan güvenin sarsılmaya başladığını ve bunun Türkiye'nin geleceği için öncelikli sorun olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle kanuni hakim ilkesinin yeni mahkemelerin kurulması ile zedelendiğini ifade eden Toros, hakim teminatının da zayıflatıldığını belirterek; HSYK'nın yapısında yaşanan değişikliklerin bu hususta etkili olduğunu sözlerine eklemiştir. Mevzuatta yaşanan değişikliklerin pratiğe de yansıdığını söyleyen Toros, yürütmenin güçlendirilmesi için denetim mekanizmalarının zayıflatıldığını ama ulaşılmak istenen güçlü siyasi yapının bu yolla kurulamayacağını belirtmiştir. Son dönemde yapılan yargılamaların uzunluğu ve kullanılan delillere de değinen Toros, adil yargılanma hakkının içinin bu yolla boşaltıldığını ifade ederek sözlerini bitirmiştir. Yrd. Doç. Dr. Mehmet Karlı da HSYK değişikliklerini yarattığı durumu ve Anayasa'da 2010 yılında yapılan değişikliklerin son 5 yıldaki menfi yansımalarının açığa çıktığını belirterek, olumlu olacağı ifade edilen değişikliklerin yürütmenin yargılamanın her alanına müdahalesine daha çok imkan verdiğini ifade etmiştir. Bu noktada yargı bağımsızlığının aslında siyaset kurumu vasıtasıyla da korunması gerektiğini kaydeden Yrd. Doç. Dr. Karlı, gündemdeki pek çok yargılamanın adil yargılanma hakkını, hakim güvencesi ve kanuni hakim ilkesini ortadan kaldırdığını vurgulamıştır.

Son oturumda ise Medya Boyutuyla Bağımsız Yargı incelenmiştir. Bu oturumun konuşmacılarından Gazeteci Ayşe Hür, yargı bağımsızlığının ülkemizdeki ve dünyadaki gelişim ve değişimini vurgulayarak sözlerine başlamıştır. Ardından hukuk tarihimizdeki bazı

uygulamalara değinen Hür, Devlet Güvenlik Mahkemeleri ve Özel Yetkili Mahkemelerin yargı bağımsızlığının zedelenmesi konusundaki etkilerini incelemiştir. Bu mahkemeler vasıtasıyla yapılan yargılamalarda, birçok temel ilkenin ihlal edildiğini ifade eden Hür, bu ihlallerin basının da gündemini kapladığını ve böylelikle medya açısından da bağımsızlığın ortadan kalktığını kaydetmiştir. Ardından söz alan İsmail Saymaz, yine 2010 yılından sonra yargı bağımsızlığı konusunda bazı gerilemeler yaşandığını ifade etmiş ve özellikle HSYK değişiklikleri ve sonrasında yaşanan tartışmaların bu konuda önemli örnekler olduğunu belirtmiştir. Ardından yargının bağımsızlığı konusunda kuvvetler ayrılığı ilkesinin önemine değinen Saymaz, istikrarlı bir hükümet kurulması argümanı ile yürütmenin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yargı bağımsızlığını zayıflatan ve bir ölçüde ortadan kaldıran uygulamalara dönüştüğünü sözlerine eklemiştir.